

1925

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Λύκειο

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ι.Μ. ΚΑΡΡΑΣ

Δραματικός Όμιλος Γυμνασίου-Λυκείου Κολλεγίου Ψυχικού

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

ΒΑΤΡΑΧΟΙ

Τρίτη

21

Ιουνίου 2022

ώρα 19:00

Θέατρο Κολλεγίου

Βάτραχοι

Οι *Βάτραχοι*, το τελευταίο αριστούργημα της γραμματείας της κλασικής εποχής, διδάχτηκε από τον Αριστοφάνη στα Λήναια του 405 π.Χ. και πήρε το πρώτο βραβείο. Και είναι εκπληκτικό το εξής: ενώ στις τρεις προηγούμενες σωζόμενες κωμωδίες (*Όρνιθες*, *Λυσιστράτη*, *Θεσμοφοριάζουσες*) η παράβαση φθίνουσα χάνει τον πολιτικό της χαρακτήρα, στους *Βατράχους* ξαναγεννιέται τόσο πολιτική όσο ποτέ δεν υπήρξε στο παρελθόν και έκτοτε αφανίζεται ολοσχερώς, αφού στις δύο επόμενες σωζόμενες (*Εκκλησιάζουσες* - *Πλούτος*) δεν υπάρχει καθόλου.

Βασικό ζητούμενο των *Βατράχων* αποτελεί η αποτίμηση της τραγωδίας του 5ου αιώνα από αισθητική και πολιτική άποψη. Ο Αριστοφάνης διαπιστώνει ότι το έτος 405 με τον θάνατο του Ευριπίδη και του Σοφοκλή μια φάση της ελληνικής γραμματείας, η εποχή της κλασικής λογοτεχνίας της αθηναϊκής δημοκρατίας, τείνει προς το τέλος της. Αυτή η φάση μπορούσε να διαρκέσει μόνο όσο υπήρχε το έδαφος που την εξέθρεψε, η αθηναϊκή δημοκρατία. Και με την οξυδερκεία του κριτικού της λογοτεχνίας, ο Αριστοφάνης από το πλήθος των Αθηναίων τραγικών ποιητών συγκρίνει στους *Βατράχους* τους τρεις μόνο ποιητές που επιβίωσαν μέσω των έργων τους: τον Αισχύλο, τον Σοφοκλή και τον Ευριπίδη.

Η νεωτερική, σοφιστική ποίηση του Ευριπίδη διδάσκει τους πολίτες να διερευνούν, να αναλύουν και να διυλίζουν με τον σκεπτικισμό τους το κάθε τι. Έχοντας ως στόχο συστατικά μέρη της τραγωδίας στα οποία καινοτόμησε ο Ευριπίδης, ο Αριστοφάνης με όπλο την κωμική υπερβολή ασκεί κριτική στην τυπολογία και τη λειτουργικότητα των αφηγηματικών προλόγων του, στον έντονο συναισθηματισμό των μονωδιών του, στην ποιότητα των νεωτερισμών που εισηγήθηκε στη μουσική και στον ρυθμό των λυρι-

κών ασμάτων και στον ρεαλισμό στην απόδοση των χαρακτήρων και θεμάτων.

Εντελώς αντίθετα από αυτή την ποίηση, η τραγωδία του Αισχύλου ενισχύει την αρετή των πολιτών των αρχών του 5^{ου} αι., οι οποίοι αντιμετώπισαν δυο φορές την υπεροπλία των Περσών, στον Μαραθώνα και τη Σαλαμίνα. Ο Αισχύλος γίνεται ταυτόχρονα στους Βατράχους σύμβολο του παλιού καλού καιρού, όταν κυριαρχούσαν ακόμα η ομόνοια και η αρμονία, και η Αθήνα ήταν σε θέση με την εσωτερική της δύναμη να απωθεί τον εξωτερικό εχθρό.

Σε μια ατμόσφαιρα με έντονη πολιτική φόρτιση, ένας κωμικός που θα παραμελούσε τις πολιτικές υποθέσεις στη σύνθεση των έργων του, θα είχε χάσει ένα σωρό πρόσφορους στόχους για διακωμώδηση, γι' αυτό ο Αριστοφάνης αντλεί θέματα από την πολιτική επικαιρότητα, ιδίως στην παράβαση, χωρίς να ξεχνά μια ιδιαίτερη προσωπικότητα του καιρού του, τον Αλκιβιάδη, θέτοντας στον αγώνα μεταξύ Αισχύλου και Ευριπίδη το καταληκτικό ερώτημα «και για τον Αλκιβιάδη τι γνώμη έχετε;», η απάντηση στο οποίο θα παίζει σημαντικό ρόλο στην τελική απόφαση του Διονύσου.

Στους Βατράχους ο ποιητής, στην ώριμη πλέον ηλικία του και με την Αθήνα να αργοπεθαίνει, διατυπώνει το πολιτικό του μανιφέστο. Μέσα σ' αυτό αποτυπώνεται από τη μια μεριά η αίσθηση της ευθύνης του ως ποιητή απέναντι στην πόλη κι από την άλλη η ανάγκη υιοθέτησης μιας πολιτικής γραμμής σύνθεσης μάλλον, παρά αντιπαλότητας. Πρόκειται για μια συμφιλιωτική τακτική, που ξεκίνησε με τη *Λυσιστράτη* και τις *Θεσμοφοριάζουσες* και κορυφώθηκε τώρα, στην πιο κρίσιμη ιστορική στιγμή. Γιατί μετά την πτώση της Αθήνας τίποτα πια δεν θα είναι όπως πρώτα, έστω κι αν αποκατασταθεί η δημοκρατία. Η περσική παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας τον 4^ο αιώνα είναι μια εξέλιξη μη αποδεκτή από τον άνθρωπο που έμεινε προσκολλημένος στα παλιά ιδανικά. Έχει, λοιπόν, το θάρ-

ρος να υποστηρίξει ανοιχτά την ανάγκη της αμνηστείας, παράλληλα, όμως, να θεωρεί πως η παλιά ανδρεία πρέπει να ξαναζωντανέψει, οι πολίτες να μιμηθούν τους προγόνους τους και, εφόσον δεν γίνεται αλλιώς, να πάρουν τα όπλα και να διεκδικήσουν το μεγαλείο της πόλης.

Συμφιλιωτικός και συμβιβαστικός, λοιπόν, ο Αριστοφάνης στην τελευταία του πολιτική κωμωδία δεν διστάζει την αυτοαναίρεσή του, επαινώντας τον Λάμαχο, που έπεσε ηρωικά στη Σικελία, ή προτείνοντας ηρωική στάση στον εξελισσόμενο πόλεμο, αλλά καταγγέλλοντας παράλληλα τους κατά τη γνώμη του ανάξιους δημαγωγούς. Γι' αυτό και το ψήφισμα του Πατροκλείδη λίγο αργότερα για την αμνηστεία και το πιθανό ψήφισμα «που επαινούσε τον Αριστοφάνη ονομαστικά και διέταξε ότι αυτός θα πρέπει να στεφθεί με ένα στεφάνι από ιερή ελιά και ότι οι Βάτραχοι θα πρέπει να ανέβουν στη σκηνή ξανά».

Το ιστορικό πλαίσιο

Αποκαθίσταται η ριζοσπαστική δημοκρατία στην Αθήνα με πρωταγωνιστή στις εξελίξεις τον Κλεοφώντα, ένα πρόσωπο αμφιλεγόμενο. Το κλίμα είναι τεταμένο, το πάνω χέρι έχουν, όμως, τώρα οι δημοκρατικοί. Ένας από τους πρωταγωνιστές της πολιτειακής αλλαγής του 411 π.Χ., ο Φρύνιχος, έχει ήδη δολοφονηθεί, ενώ ο Πείσανδρος έχει καταφύγει στη Σπάρτη. Ο πόλεμος συνεχίζεται στην Ιωνία, με τους Αθηναίους να έχουν κάποιες σχετικές επιτυχίες, με κορύφωση τη νίκη τους στη ναυμαχία των Αργινουσών, τον Αύγουστο του 406. Δυστυχώς οι Αθηναίοι απέρριψαν τότε τις προτάσεις των Λακεδαιμονίων για ειρήνευση, κι όχι μόνο αυτό, αλλά προχώρησαν και στη γνωστή καταδίκη των στρατηγών της ναυμαχίας, αμαυρώνοντας έτσι τη νίκη τους και δημιουργώντας ένα εφιαλτικό σκηνικό τόσο στο εσωτερικό της πόλης όσο και στο μέτωπο του πολέμου: στο εσωτερικό, γιατί η καταδίκη σε θάνατο - για την οποία μετάνιωσαν αμέσως με-

τά και κινήθηκαν εναντίον αυτών που τους παρέσυραν - έγινε με δικονομικές παρατυπίες και ύποπτες μεθοδεύσεις, ενώ στο μέτωπο του πολέμου έχουμε τώρα νέα δεδομένα, αφού ο Λύσανδρος, ένας ικανότατος ναύαρχος, με συγκεκριμένη τακτική θα εξαντλήσει οικονομικά την Αθήνα, μέχρι να επιτύχει την οριστική της κατάρρευση δύο χρόνια αργότερα. Μέσα σ' αυτό το κλίμα, μετά τη ναυμαχία των Αργινουσών, γράφεται η κωμωδία, που το κεντρικό της θέμα είναι πάλι ο Ευριπίδης και ο γνωστός αγώνας του με τον Αισχύλο για τον θρόνο του ποιητή στον Άδη, οι προβολείς, όμως, πέφτουν κυρίως στην πόλη και στα προβλήματά της. Κάποιος πρέπει να τη σώσει απ' αυτά, ποιος θα είναι αυτός που με τις συστάσεις του θα δείξει το δρόμο της σωτηρίας;

Η παράβαση

Πρώτο θέμα της παράβασης ο δημαγωγός Κλεοφών. Πρόκειται για αμφιλεγόμενο πρόσωπο, που συγκεντρώνει τα πυρά, επειδή θεωρείται ότι ναρκοθετούσε κάθε απόπειρα ειρήνευσης με τη Σπάρτη, όπως έγινε, για παράδειγμα, μετά τις Αργινούσες. Ο Αριστοφάνης επιθυμούσε την καταδίκη του Κλεοφώντα για τη φιλοπόλεμη τακτική του.

Η σημαντικότερη πολιτική παρέμβαση γίνεται στο σημείο στο οποίο ο ποιητής προτείνει στην πόλη να αμνηστευτούν όλες οι πράξεις εκείνων των συμπολιτών τους που με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο συμμετείχαν στο ολιγαρχικό πραξικόπημα του 411π.Χ. Προκαλεί εντύπωση η επιχειρηματολογία του ποιητή, που θυμίζει δικανικό ή πολιτικό λόγο στην εκκλησία του δήμου. Φαίνεται ότι μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 410, οι ολιγαρχικοί υπέστησαν διώξεις, τους αφαιρέθηκαν τα πολιτικά δικαιώματα και εξακολουθούσαν να ζουν μέσα σ' ένα καθεστώς φόβου και αντεκδίκησης. Ενώ προτείνει, όμως, την αμνήστευση, δεν τους αθώνει για τα πολιτικά τους εγκλήματα.

Τα επιχειρήματα του Αριστοφάνη έχουν δημοκρατική χροιά. Δώσατε, λέει, πολιτικά δικαιώματα στους δούλους που πήραν μέρος στη ναυμαχία των Αργινουσών, όπως είχατε δώσει και στους ηττηθέντες από τη Σπάρτη Πλαταιείς το 427, που ήταν πιστοί σύμμαχοί σας, και πολύ καλά πράξατε. Πρόκειται για πολιτικές πράξεις των ριζοσπαστών, με τις οποίες δηλώνει ότι συμφωνεί πλήρως ο ποιητής. Τη δήλωση αυτή πρέπει να τη δούμε ως μια γέφυρα που ρίχνει προς τους δημοκρατικούς, ώστε να πετύχει τη σύγκλιση, αφού η αθρόα παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων σε μη γνήσιους Αθηναίους συνάδει περισσότερο με τη φιλελεύθερη δημοκρατική πτέρυγα παρά με συντηρητικές ολιγαρχικές αντιλήψεις. Έτσι, ο ποιητής αίρεται σ' ένα υπερπαραταξιακό επίπεδο, που του επιτρέπει, φιλοφρονώντας τους συμπολίτες του, να τους καλέσει να ξεπεράσουν την οργή τους και να φανούν αντάξιοι των δύσκολων περιστάσεων που ζει η πόλη.

Στην αντωδή καταφέρεται εναντίον κάποιου Κλειγένη, δημαγωγού, συνεργάτη του Κλεοφώντα. Στο αντεπίρρημα, ο ποιητής αναφέρεται σε κάποιες νοθείες νομισματικές που αναγκάστηκαν να κάνουν οι Αθηναίοι μετά την καταστροφή στη Σικελία και την κατάληψη της Δεκέλειας από τους Λακεδαιμονίους. Εκείνο που έχει ενδιαφέρον είναι ο παραλληλισμός των γνήσιων και κίβδηλων νομισμάτων, παλιών, δηλαδή, και νέων, με τη σύγχυ-

ση στην πολιτική ζωή, όπου άξιοι και ανάξιοι άνδρες έχουν τώρα πια εξομοιωθεί και, αντί να ξεχωρίζουν και να ηγούνται οι πρώτοι, κυριαρχούν οι δεύτεροι. Η σύγχυση αυτή αποτυπώνεται και στη σκηνή όπου Διόνυσος και Ξανθίας εναλλάσσονται συνεχώς στους ρόλους αφέντη και δούλου, χωρίς να μπορεί να ξεχωρίσει κάποιος ποιος είναι ο ένας και ποιος ο άλλος. Ο Αριστοφάνης καλεί τους Αθηναίους να παραμερίσουν όλους αυτούς και στη θέση τους να βάλουν τους *ευγενείς και σώφρονες [...] και δικαίους και καλούς τε κάγαθους*. Πρόκειται για μια αντίληψη σαφώς αριστοκρατική, που δείχνει μια αλλαγή διάθεσης, ενώ ταυτόχρονα (πρέπει να) μαρτυρεί μια ισχυρή αυτοπεποίθηση του ποιητή ότι αυτά που συστήνει είναι τα καλύτερα κι ότι έχει το ηθικό ανάστημα να είναι και αυστηρός μαζί τους.

Βιβλιογραφία

- Dover, K. J., *Η κωμωδία του Αριστοφάνη*, μτφρ. Φ. Ι. Κακριδής. Αθήνα, Εκδόσεις ΜΙΕΤ, 1978.
- Lesky, A., *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας, Η πολιτική κωμωδία*, μτφρ. Αγαπητός Τσοπανάκης. Θεσσαλονίκη, Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 1978.
- Παππάς, Θ. Γ., *Αριστοφάνης: Ο ποιητής και το έργο του*. Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 2016.
- Stanford, W.B., *Αριστοφάνους Βάτραχοι*, μτφρ. Μάριος Μπλέτας. Αθήνα, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, 2010.

Αντιπαράθεση μεταξύ Αισχύλου και Ευριπίδη

Η τραγωδία κατείχε κεντρική θέση όχι μόνο στα σωζόμενα, αλλά και σε πολλά από τα χαμένα έργα του Αριστοφάνη και η επίδρασή της στις αριστοφανικές κωμωδίες γίνεται αισθητή από μικρά στοιχεία, όπως ξεχωριστές λέξεις και φράσεις, μέχρι μεγαλύτερα δομικά στοιχεία, κυρίως παρωδίες ολόκληρων σκηνών ευριπίδειων τραγωδιών ακόμη και εμφάνιση τραγικών ποιητών, όπως του Αισχύλου, Αγάθωνα, Ευριπίδη ως χαρακτήρων.

Ο Ευριπίδης παρωδεί τα χορικά του Αισχύλου παρουσιάζοντάς τα σαν κενό και ηχηρό συνονθύλευμα λέξεων και ο Αισχύλος με τη σειρά του απαγγέλλει μια μεγάλη και περίτεχνη παρωδία του ύφους των χορικών του Ευριπίδη.

Ο Αριστοφάνης αποδεικνύεται ακόμη μια φορά γνώστης των έργων και των δύο, αφού όσα αντιπαραθέτει ο ένας για τον άλλον, με όλη την κωμική υπερβολή που περιέχουν, είναι χαρακτηριστικά που ο Αριστοφάνης προσλαμβάνει και τα διογκώνει. Παρόλο που ο ίδιος προτιμά και εκτιμά περισσότερο τον Αισχύλο, θα τους διαλύσει και τους δύο για να τους ξανασυνθέσει στο τέλος και να συμπαρασύρει το κοινό του στο αποτέλεσμα που θέλει αυτός. Ο μεγάλοπρεπος αισχύλειος λόγος

με τη βαριά λαμπρότητα των λέξεων θα αντιπαρατεθεί με τη ρεαλιστική περιγραφή του ανθρώπου από τον Ευριπίδη.

Ο Αριστοφάνης αναζητεί μια εξήγηση για την ήττα. Όπως έχει ήδη κάνει στις Νεφέλες επιρρίπτει την ευθύνη στους σοφιστές, οι οποίοι συνέβαλαν με καθοριστικό τρόπο στην ανατροπή των παραδοσιακών κανόνων και αρχών. Επειδή στην Αθήνα είχε αποδοθεί στην τραγωδία το καθήκον να παρουσιάζει στους πολίτες πρότυπα για τον αυτοπροσδιορισμό και τη συμβίωσή τους, η σοφιστική επίδραση σε αυτό το λογοτεχνικό είδος ήταν πολύ πιο επιβλαβής, καθώς μέσα στο θέατρο η σοφιστική διδασκαλία ήταν προσιτή στον καθένα. Ο συσχετισμός τραγικής ποιήσης και σοφιστικής καθίσταται σαφής στο τέλος της κωμωδίας σε μια σύντομη στροφή του χορού.

Με μεγαλύτερη σαφήνεια ο Αριστοφάνης υπεισέρχεται στο θέμα της πολιτικής επίδρασης της τραγωδίας στον αγώνα, στην αντιπαράθεση Ευριπίδη και Αισχύλου στην οποία ο Ευριπίδης απεικονίζεται σαφώς ως ένας ψυχρός διανοούμενος που αναλώνεται σε δεινές λεξιλογικές εξερευνήσεις και κυνικούς συλλογισμούς. Στον αντίποδα της νοσηιοκρατίας του Ευριπίδη βρίσκεται η μορφή του κωμικού Αισχύλου, ως η προσωποποίηση της επικυρωμένης από θεϊκή μανία έμπνευσης. Η παρουσίαση λοιπόν του Αισχύλου και του Ευριπίδη στους *Βατράχους* αναδεικνύει την αντίθεση ανάμεσα στη φυσική δημιουργία, που κάποτε αποδίδεται ως «έμπνευση» και στην «ασκημένη τέχνη» ή «τεχνικά κατασκευασμένη ποίηση», με την πρώτη να παραπέμπει στην έννοια του παλαιού και τη δεύτερη στην έννοια του καινούργιου.

Δεύτερη χαρακτηριστική άποψη της τραγωδίας, που προβάλλεται έντονα στους *Βατράχους*, είναι η πνευματικότερη διάσταση των έργων του Ευριπίδη, σε αντίθεση με τη θεατρική εντύπωση, που επιδίωκε ο Αισχύλος. Ο Αριστοφάνης, ευαίσθητος στη δραματική εντύπωση, δεν μπορούσε να αποδεχτεί την εκλογίκευση των μύθων και το σοφιστικό θέατρο του Ευριπίδη, που κατέστρεφε τη μυθική ατμόσφαιρα της τραγωδίας. Επιπλέον, η υπεροχή του Αι-

σχύλου οφείλεται όχι μόνο στην τραγική τέχνη του, αλλά και στα ηθικά, πολιτικά και παιδαγωγικά πλεονεκτήματα της ποιήσής του, που τόσο η Αθήνα έχει ανάγκη. Ο συναγωνισμός του Αισχύλου με τον Ευριπίδη θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συμβολίζει τη νίκη των αυστηρών αρχαίων αρετών προς τη σύγχρονη παρακμή.

Η εξέλιξη και το τέλος της κωμωδίας

Υπόθεση, λοιπόν, προχωρεί, ο Διόνυσος πρόκειται να γίνει ο διαιτητής του αγώνα Αισχύλου-Ευριπίδη για την ανάδειξη του καλύτερου, προκειμένου να τον πάρει μαζί του στον πάνω κόσμο, για να σώσει την πόλη. Σε πολλά σημεία του διαλόγου έχουμε πολιτικές αναφορές, με κορυφαία αυτή που διατυπώνεται στο τέλος, όταν ρητά ο Διόνυσος ρωτάει τους δύο ποιητές ποια πρόταση έχουν για τη σωτηρία της πόλης τους. Η απάντηση του Ευριπίδη είναι σαφής: αλλαγή ηγεσίας. Εφόσον με τους τωρινούς ηγέτες η πόλη δεν πορεύεται σωστά, θα πρέπει να αναλάβουν οι παραμερισμένοι.

Περίληψη

Ο θεός Διόνυσος απογοητευμένος από την κατάσταση του θεάτρου στην Αθήνα, καθώς οι μεγάλοι τραγικοί έχουν πεθάνει, είναι αποφασισμένος να αναλάβει δράση για να αρχίσουν ξανά αξιόλογοι δραματικοί αγώνες. Μαζί με τον δούλο του Ξανθία, μέσα από μια σειρά περιπετειών, κωμικών παρεξηγήσεων και αλλαγής ρόλων, φτάνουν στον Άδη για να φέρουν πίσω ως σωτήρα της Αθήνας τον Ευριπίδη. Όταν φτάνουν στον Άδη, όμως, θα πέσουν σε έναν «πόλεμο» και θα γίνουν μάρτυρες μιας σύγκρουσης ανάμεσα στον Ευριπίδη και τον Αισχύλο, που μάχονται για τον θρόνο της τραγωδίας. Ο Ευριπίδης διεκδικεί από τον Αισχύλο την τιμητική θέση του καλύτερου τραγικού ποιητή. Για να λυθεί η διαφορά, ο Πλούτωνας καλεί τον Διόνυσο σε ρόλο διαιτητή, καθώς και τους τραγικούς σε έναν δραματικό διαγωνισμό. Ο αγώνας για την ανάδειξη του καλύτερου αρχίζει... και ο Αριστοφάνης επιφυλάσσει στο κοινό ένα τέλος απρόσμενο.

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ

(Με σειρά εμφάνισης)

Ξανθίας: Αλεξάνδρα Κολλάρου
Διόνυσος: Χριστίνα Κοκκάλη
Ηρακλής: Φαίδρα Βαλέττα
Νεκρός, Υπηρέτης: Δημήτρης Κωνσταντινίδης
Χάρος: Αριστομένης Παύλος Παντελόπουλος
Αιακός: Αντώνης Γαϊτάνης
Θεράπαινα: Νικολέτα Αλιβιζάτου
Ξενοδόχα Α': Ηλέκτρα Βωβού
Ξενοδόχα Β': Δάφνη Δελλή
Ευριπίδης: Δημήτρης Λιάλιος
Αισχύλος: Γιάννης Υφαντής
Κορυφαία: Μαριλένα Μουρτζούχου
Πλούτων: Αναστασία Διαλέτη

Χορός Βατράχων και Μυστών:

Λαμπρινή Παπαχριστοδούλου, Νίκη Πασσά, Δάφνη Δελλή,
Ηλέκτρα Βωβού, Φαίδρα Βαλέττα, Νικολέτα Αλιβιζάτου

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Μετάφραση: Νίκος Α. Παναγιωτόπουλος
Σκηνοθεσία: Χρήστος Γαλίτης
Βοηθός Σκηνοθέτη: Βασιλική Καρκαντζού
Σκηνογραφία-Κοστούμια: Βασιλική Σπύρου
Κονσόλα ήχου-φωτισμού: Γιάννης Βερώνης
Μουσική: Χρήστος Γαλίτης
Φωτογραφίες/Αφίσα: Μιχάλης Κύρκος
Κείμενα προγράμματος: Βασιλική Καρκαντζού

Ευχαριστίες

Στην κ. Βασιλική Καρκαλέτσου για τη βοήθειά της στην κίνηση του χορού
και την κ. Φιλοθέη Μωρίκη για τη βοήθειά της στη διδασκαλία των τραγουδιών.

Στον Διευθυντή του Λυκείου Κολλεγίου Ψυχικού, κ. Παναγιώτη Γιαννουλάτο,
τη Διευθύντρια του Γυμνασίου, κ. Νικολέτα Κανελλή
και τον Αναπληρωτή Διευθυντή κ. Αθανάσιο Παναγιωτόπουλο
για τη βοήθειά τους στην οργάνωση της παράστασής μας.

**Η παράστασή μας θα παρουσιαστεί και στην Τελετή Λήξης του Διεθνούς
Νεανικού Φεστιβάλ Αρχαίου Δράματος στην Αρχαία Μεσσήνη, στις 11 Μαΐου 2022.**

